

1918. X. 15.

011

MA

IRODALMI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bpest, V. Váci-utca 11/b.	Szerkesztik: KASSÁK LAJOS és UITZ BÉLA	Előfizetési ár Magyarországon: Egy évre 20 K, félévre 10 K.
--	--	---

TARTALOM: Tihanyi Lajos: Dr. C. V. arcképe (olajfestmény). / Reiter Róbert: Három vers. / Boross F. László: Ady Endre és az új magyar líra. / Kahána Mózes: Gyergyói delelőre (vers). / Kassák Lajos: Novella. / Kádár Erzsébet: Három vers. / Tihanyi Lajos: Önarckép (olajfestmény). / Tihanyi Lajos: R. B. arcképe (olajfestmény). / Szélpál Árpád: Három vers. / Bölöni György: Tihanyi Lajos. / Katalógus.

III

10

Tihanyi Lajos: Dr. C. V. arcképe. a MA IV. kiállításából

Tartalmazza a IV. kiállítás katalógusát is.

ÁRA: 2 KORONA

VAKOK

Szakadékok üvöltenek
dadognak!

hidak ágaskodnak megbokrosodott mozdonyok hőrög-
nek utak lihegnek a fák kétségbeesetten cibál-
ják az eget mezők vonalagnak zarándokolnak a
hegyek taréjukkal véresre fűrészelik a felhőket!

? : valahol az éjszakában egy beteg húr sikoltva ket-
tészakát!

? : valahol lobogó örömtanyán egy szüleánynak hir-
telen lerodhadt mind a két melle!

? : valahol a vajudó univerzumban a hegyek bögve
felzabálták a jámbor mezőket!

és hiába lakkoz vörösen a hajnal hiába a búza sárga
tengere a rónák kövér zöldje s az ég is hiába
dalolja makulátlan kékjét!

A GYÜLÖLET ÉNEKE

Hallod?

a hajnalokban gyilkos harsonák bögnek haran-
gok bitorolják a teret kék tavak megfertőzve
énekelnek és vesztetten üvöltenek a máglyák!

látod?

a dinamitos gázás bajonettes arénák vonatokra
lesnek — a csupajó mellek hervadtan lógnak az
asszonyokon — a generálisok reumás lábszárain
vértől hiznak a vörös sávok s a téboly kopo-
nyákat robbant!

testvér!

aki a rónák tenyerében érett gesztusokkal seb-
zed a kövér vetést tudd meg hogy a halált ara-
tod bronzos arcod veritékével!

aki a süket municiógyárakban acéllal birkózol
tudd meg hogy minden egyes srappellettől és grá-
náltól a hazugság barrikádja hizik!

aki terhesméhü kaszárnyákban morzsolod az
életet tudd meg (régi korcsmai bicskázáskor

részvétet injekciótál a sebekbe) testvért gyil-
koltál!

aki a kórházak férges ágyain imákba csorbult
nyelvvvel döglődöl tudd meg hogy kanálisban
rothad a fiad és tudd meg azt is hogy koronás
ringgő lett a lányod!

testvér!

tudom — reggel nedves izü erdőkben vagy met-
ropoliszok veritékes masszái között nem szo-
morkodol fegyverrenőt kezeden — még annyira
sem mint a mészárszékek előtt keserű vér sza-
gában a megriadt barmok

tudom — este vérző csillagok között horgonyoz-
nak a szemeid és sohasem vered a melled és
sohasem ásd az arcodba mind a tiz körmödöt
s az agyadon nem hőköl a rémület — semmi —
a tunyaságon rágódol mint abrakukon a fáradt
barmok

testvér miért nem gyüölöd magad?!

ASSZONY

Karodban az örömök ritmusa lüktet

este riadt izmokkal karolod a lélekzõ mezõket a vis-
kókat a bõségben rothadó kertet megsebzett par-
tok menekülnek hozzád s a hegyek alázatosan
a tenyeredbe morzsolódnak

kamaszok labdáznak álmukban a melleiddel de hiába
mert diadalmas erdők dalolnak az öledben —
foghijas öregek kolduskodnak utánad de hiába
mert a karjaidba szõke vetés omlik és kõlykező
barmok vezekelnek hozzád

a házak összeborulnak és sírnak
de a nevetésed boldog

halálössárga plakátoz meghibbant földeket
te pedig az öröm skarlátját lengeted a térben

Reiter Róbert

ADY ENDRE ÉS AZ ÚJ MAGYAR LIRA

A „Halottak élén“-t fogadó kritikák valósággal alázkodó, sőt konzervatívabb oldalról is behódoló hangja elegendő tanúsága a magyar irodalmi viszonyok tíz év alatti nagy fejlődésének. Ez legnagyobb-részt tényleg Ady érdeme. Ő és a hatása alatt felbátorodott irodalom művészi nivót és ami még fontosabb, művészi életet teremtett Magyarországon és talán az első sikerült kísérlet volt arra, hogy a magyar irodalomban a nyugati kultúrák fejlettebb levegője tért kapjon.

Adynak ezt a kortváltó jelentőségét és teremtő értékét mi minden őt megillető téren nemcsak elismerjük, de hangsúlyozzuk is, az alázkodás helyett azonban a tulmutatás kell hogy feladatunk legyen.

Mi (életkorban) egészen fiatalok Adyt már kész klasszikusként kaptuk a kezünkbe és jóformán rajta okulunk; mi a tíz év előtti Ady-harcokra már csak hírből emlékszünk és ezeknek jelszavait és célkitűzéseit már nem érezhetjük véresen aktuálisnak a magunk számára.

Az az új, amit Ady a magyar nyelvű lirába hozott, egyáltalán nem volt múltatmegtagadóan forradalmi, ilyennek csak azoknak a szemén keresztül mutatkozhatott, akik produktívabb elődeikről rájuk maradt és bemagolt értékmegállapítások között nem találtak kész vignettát a részére, akiknek Petőfi-és Aranykultusza sem lehetett őszinte. A Petőfi és Arany (ha nem is mai értelemben vetten,) széles világnézetű, aktív művészete nem lehetett az ő passzív, világnézetellen, dogmakívánó temperamentumuk élmenye, csak az iskolakönyvek szájukizéhez rágott torzport-rején keresztül.

Ellenkezőleg: Ady éppen a „magyar nemzeti lírának“ volt Csokonain és Petőfin keresztül legszerve-sebb továbbfejlesztője, ha újabb és átértékelt utakon is. Fajisága nem közjogi, melletverő pátoszban ríkit, hanem a pózoktól és dogmáktól letisztult, spontán kvalitásközösség érzésébe hangsúlyozódik.

A magyarság nála már nem éktelen, agresszív zászló-és jelszópoézis, hanem pozitív karakterológia internacionális elhelyezkedési akarattal. De fajisága még túlságosan kidomborodó, hogysem a nemzetközisége aktív vá válhasson. A nemzetköziség nála még csak elhelyezkedési forma, kiegyenlítő egyensúly, békés egymásmellettelehetőség a faji értékelés számára; nem pedig a nagy egyetemes emberközösségnek fenn-tartás nélküli igenlése. Az ő internacionalizmusa inkább csak egészséges gátlás a fajiság agresszivitása ellen, mely gátlás nélkül szociális érzelmi aktivitása talán a legélesebb faji türelmetlenség és kizárólagosság irányába terelte volna, aminthogy minden szociális akarása, sőt minden szocializmusa is magyarrá specializálódik.

Az internacionalizmusnak és a fajiságnak ez a kompromisszuma a hibás abban, hogy Ady szociális líratartalmának csak átmeneti közössége lehet a progresszív temperamentummal.

Mert mihelyt a nacionális elkülömbözés elveszi-

tette a szociális fejlődéslehetőségekkel való értékcapcsolatait, el kell hogy veszítse jelentőségét minden vele kapcsolatos természetadta minőségösszefüggésen alapuló szociál-szementimentális kapcsolatot is, így első-sorban a fajiság értékkülönböztető szerepe.

A „nemzeti“ kultúrák nemzeti voltának meg volt az a korhozviszonyított értelme, hogy a civilizáció megfelelő adottságai között a legnagyobb szociális egység célideológiai lehetőségét jelentette.

Mihelyt azonban a nemzeti lehetőségek nemzetközivé nőttek, a fajiság—minden progresszívvé fogalmazása dacára—sem maradhat kultúrközösségi alap, mert csak komplikálja és gátolja a szociális értékfejlődésnek azt az egyenes energiakifejtési vonalát, melynek két párhuzamos célja: egurészt az egyeniség minél önállóbb kvalitatív feltisztulása, másrészt az emberiség minél nagyobb szociális összeközösödése. E két határ közbülső határokat nem tűr meg még Bábts fele értelmezésben sem.

Tisztán kell látnunk céljainkat: Az egyéni életünket tul akarjuk vetni minden objektív és intersubjektív kvalitáskényszeren. Az énünk kozmikus fontosságát kívánjuk. Ezért (a fizikai életfeltételekkel nem ellenkező mértékben) le akarunk hámozni magunkról mindent, ami más egyéniség, vagy más egyénecsoport kvalitásának kényszerű, vagy szándékos ismétlődése, mert minden ismétlődés a kivált akció kozmikus értécsökkenését hozza.

A magunk életét magunkhoz adaequátan akarjuk élni, nem pedig multbeli véletlenségek szenttéavatásával.

Erről nézve tehát nem látjuk a fajiság értékét.

Másrészt: társadalmi életünkben az ösztönös motívumok uralkodásának mai véres csődje után nem tűrhetjük többé az ösztönös elrendeződéseket. Az emberekkel való minden közösségünket tudatosan akarjuk siettetni a lehetőségek maximuma felé. Szociális közösséget csak egyet ismerünk el: minden ember közösségét minden nem-emberrel szemben.

Hogy pedig ezerféleképen beszélünk, hogy nem értjük az egymás nyelvét, annak dekoratív szépségét ma már csak a legostobább cinizmus értékelheti fel, az a cinizmus, mely ennek a háborúnak a „szépségein“ is el tudott gyönyörködni. Számunkra ez a dekorativitás: szerencsétlenség és pedig végtelenszer nagyobb negativum annál, hogy sem az az összes faji és egyéb érték, amit ez a különbözőség termelt, felérhetne vele.

Tudatos szociális elhelyezkedésünk szempontjaival tehát épenséggel nem fér össze a fajiság bármínő célbaértékelése.

De ezt a tudatosságot még nem is várhattuk Adytól, akinek még annyi újatadó energiája is ki kellett volna, hogy merüljön abban a magakörülcsapkodásban, ami az egyetlen lehetséges gesztus volt a nekiindulásakori tehetetlen, minden téren passzív magyar életben. A Petőfi- és Aranyutánczók mesterük termékeny aktivitását formapózbba áprították, a nem kimondottan faji írók (Reviczky stb.) pedig fejlődés-telen és kortalan impasszibilitásba zárkóztak. A szubjektív hangulatkeresés felszínimádása, minden kapcsolatot elveszített a Petőfi és Arany lényegkivánásával.

Ady ezen a felszínköltészetben emelkedik túl egyrészt előre: az aktuális koridoelölgiákhoz, másrészt vissza: a gesztusok klasszikus aktivitásához.

* * *

Részben ebből adódik az is, hogy alaphangja még mindenütt szubjektív líra: az Én magátfaragó befelénézése, pszichikai érvényesülésharca.

Ebbe az egocentrikus életnézésbe szorúl az ő egész szocializmushoz hajlása is. Szociális tartalmu verseinek nincsen objektív éle; nem agitáló világnézet-konzekvencia leszűrődések, hanem tisztán formaelhelyezkedési megoldáskísérletek a saját aktivitása számára. Problémái nem társadalmi, még kevésbé kozmikus, hanem tisztán esztétikai problémák. Nem a változások erőhatásba akarásai, hanem csak temperamentumának egyensúlyba kívánkozásai a külső élettel.

A pszichikai és az objektív életnek ebben a konfliktusában, nem pedig a formákban, vagy hangulatokban kapcsolódik Ady a 19 századvégi francia költészetbe: A fizikai hedonizmus pillanatnyisága immanens talajt keres; a logikai tehetetlenség tudatossá válása szkepszisbe mered. A megoldás pedig: a megoldatlanság mithikus apoteózisa. (Pl. Verlaine: „Mon dieu m'a dit” és Adynál a „Minden titkok” néhány verse). Ebben a metafizikai hedonizmusban tartja a rokonságot Verlainnel, de a francia „decadens” költők közül egyedül Verlainnel. Mert az életproblémák fontossága saját lényegtartalmukban Adynál (és Verlaine-nél is) minden szkepszisen keresztül is domináns marad, míg az impresszionistáknál — akik a tulajdonképeni *dekadens* művészet képviselői, — a szkepszis a dolgok szubsztanciális, értékelését a relációk, a felületérintkezések értékelésébe toltá át.

Nem rokon, némely témahasonlóság dacára Rilkevel sem. A Rilke metafizikai precizitásával szemben, mely a magafelé magasított kozmoszszimbólumnak objektív formát ad, az Ady istenkeresése saját formakeresésével azonos. Immanenciát keres nem a logikai megkönnyebbülés számára, hanem a saját élete értékelésének fixpontjául. Elvi tendenciák egyellen nyugati iskolához sem kapcsolják. Nyugatról csak a magábaélt kulturatöbbletet hozta, de ezt is csak mint magyarságának egy variációját (ellentétben például Szomorogyval, akinek egész idegrendszeré és egész kifejezéstartalma nyugatvá olvadt)

Ezekből a tartalmi komponensekből definiálódik verseinek formája is. Szociális élményei az indulatok primitív primérségén keresztül maradék nélkül megtalálják helyüket a kuruc formákban. Formái különben is mindennütt a tartalomnak a fogalmak ritmusával párhuzamos kitermelődései.

Kizárólagos szubjektivitása folytán minden verse még a leélés egyvonalúságába szorúl, de az élménykifejezés leegyszerűsített precizitásban sokszor extatikusan intenzívvé robban.

Ezzel az intenzitáskereséssel, az öndefiniálásnak ezzel a lényeggehámozott sűrűségével emelkedik sokkal felébe a vele egyidőben nekiindult és ezért indokolatlanul nevéhez kapcsolt impresszionista magyar lírának.

Ez a koncentráltág nála még nem tudatos ugyan,

de ösztönösségében is mindent felevő és a továbbat váró átmenet.

Mi a művészetben is, mint minden szociális értéktermelésben tudatosságot kívánunk. És pedig tudatosságot nem az átélésben, nem az élményobjektum őszinte-teljességének rovására, hanem tudatosságot a pszichikai erők és művészi élményadottságok produktív kihasználásában, az élménytömeg koncentráltágában és élének aktív kifeléfordításában.

A művészetet nem esti, intim neuraszténiás valomásoknak, nem lelki exkrementumnak akarjuk, hanem becsületos munkaeredménynek, amiben a művész egész világnézetével benne legyen és amiért egész életével vállalja a felelősséget.

Adynál ez az életösszefüggés még nem tisztult szét objektív és szubjektív léttényezőkre. Nála minden objektív csak szimbólum a szubjektív énje számára, minden aktivitása önmagabazáródik minden tág akarása vággyá szorúl, minden emberi közösségérzése pedig a saját többfelé kívánásába transzponálódik.

A versei és közte nincs kettőfeltételező viszony, tehát nem is lehet felelősségről szó, a versei az életével egy párhuzamos síkba olvadnak, nem impressziók már, de még nem is anyagbakavácsolt lényegtömbök. Paradox kifejezéssel azt mondanók: immanens impressziók.

Ezt a kettősséget új kötete minden előzőnél tisztábban hangsúlyozza. Itt a forma is már teljesen zártisztult a mondanivalókhöz, minden nehézkesség a számára relative még lehetséges végső precizitásig egyszerűsödött, az egyszerűség pedig sok helyen sűrű szintetikus akcióba nő:

„Egész világ szóttje kibomlott
S én egy nyomorult fonál hurkán
Még mindig csak bénán zsihongok;
Mit törődjünk elmúltak voltján;
Terítve a föld, lakni tessék
Éljünk dölgig e nagy tivornyan.”

* * *

Minden átmenetisége mellett is ő volt mégis az első, aki levegőre tudta erőltetni egy egész generáció hangját és művészi kérdéseken messze tulkapcsolódó progresszív önkritikáját.

A Petőfivel aktívva komolygódott, de az epigonokban modoros játékká satnyult magyar faji lírát az ezirányban még hatni tudó összes újabb iskolák (naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus) fejlődéseredményein tulszúrte és a maga irányában befejezetté teljesítette, de egyben termékenyde komponálta is az új művészet számára. Nacionalizmusa internacionalizmussal, fajisága szocializmussal, szubjektivitása az élet intenzív komolyanvevésével már új dimenziókba erjed. Utána az ő módján már csak modoros kérdözés jöhet, amint Petőfi és Arany után is jött. Sőt utolsó kötetében (Magunk szerelme, Ki látott engem, Halottak élén) maga Ady is már kívül áll minden fejlődési lehetőségen. A „Vér és Arany” intenzív életbősége és az „Illés szekerén” szociális tartalmu verseinek aktivitása után minden újabb verse az előzők élményminőségének klasszikusan hátrazárt formavariációja. Hoztak utolsó kötetei is új értékeket,

különösen a forma leegyszerűsítésében; a tartalomban azonban épen saját fejlődési negatívumainak (fajiság, fájásos inaktivitás) kiéleződései. »Szépek« a maguk lírai befejejttségében de az előzőknél kevesebb fejlődési ingerrel, kevesebb fejlődési aktualitással, a mábakapcsolódás kevesebb termékenységgel. A ma művészetének a gyökereitől felfordult életformalehetőségek és forradalmi életigények konzekvenciáit kell minden avult esztétikai értékeléstől és minden *akár régi, akár új* „szép“-dogmától függetlenül agitációsan tettebékényszeríteni. Ide pedig már nem Adyn keresztül vezet az út.

Boross F. László

GYERGYÓI DELELŐRE.

Tőlem fel, el, reám és hátha mindenütt hasas hegyek egymásbadólnak, zöldbe tengerülnek

vájkáló, buvó csőrejt szemembefojt a zöld úgy ful bele fűtly, telhő, koppanás

beleful Könyv
Szociál
Zongora
Halál -

de áll
inbolyog az égre-szembe-hegyre
zöldbe
kövér ZÖLDÁR hasas hegyén
apró élősdí rontó
két kaszás — — —

Hahó!
Hahó!

zöldhatvány
tömbök tömegének
rekesz nagy ég tiprott zugának
fullasztó ágyékában
életét és a zajt ordítja
két kitért karok bárgyu csövén
a félelem,
ki én vagyok

Hahó !!

velük, velünk
hegyszintre billen, megáll
a föld.

Kahána Mózes

NOVELLA

Szabó Ervin emlékének.

A fekete vasoszlopnak vállazott. Háta mögött valami parasziba szaladt igásló sulyos, négyszögletű ládákat zötykölve át az udvaron. Minden a velejéig éltette magát s elunott szeméi rábámultak a deielő mezőre.

Az emberek emésztő elnyultságban és fáradt, összevissza dobált végtagokkal hevertek a fűben. A nap vörösen belecsovázott a völgybe s a salakos földtően nekizöldülten állt négy busa fejű akác.

Egy olajos legény hangjával a kapu felé perdült a szél:

— Mért nem jön már?

Egy fehér szakállu öreg, mintha röpülni akarna, mókásan kétfelé csapta a karjait:

— Halljuk a prédikációt!

Tápázkodó, kormos figurák a kullogó ember felé: „Halljuk a prédikációt!” S a kihűsölt lángok vihorászva legombolyították magukat a töltésről.

Ott ült a megbolygatott koszoruban. Készült. Őrizkedett. A nyelve masinásan kattogtatta le a hangját.

Valaki előre nyugtalan a részletekbe kérdezett.

Ő mindent summázón:

— Estére gyertek el a csoportba!

Gunyos és komoly vitákból testesedett föl a lényeg:

— Estére?

— Estére!

A kürtök magasából rájuk kiabáltak a sárga rézdudák.

Egy szobrosra tett lány még egyszer elkomolykodta:

— Estére?

— Bádogg-ucca 24!

A kíváncsiság bizonytalan izével falkás sűrűben be a föltátott kapun, szét a műhelyekbe oldalogtak. Megint a munka. Hétiq.

— Nem keresett senki?

Keserűbe fojtott rövidséggel az anyja:

— Senki!

Az íróasztalra csinosított vekkeren nyolc óra A család. Fehér kötényes öreg-cseléd a vacsorát adja fel barna fatálcán. Bor is, karsu ivópohárban. Egy véreerekkel tetovált női kéz, amilyen minden pincék-hől fölvirágzott diáklányé, az asztal hosszában ő elé tölta.

Egyetlen korttyal magába önti. S alázatosan az anyja:

— Megint nagyon izgatott vagy.

— Én?

A kisöccse éretlen, hangos nevetéssel felcsattan:

— Megint a jobb felin mozog a bajuszkád!

— Buta . . .

Esznek. Különben csönd van. Nagy, belső nyugtalanságok néha magasba lökik a fejüket. A szívük, mintha föld alól dobogna ki. Az anyja lassan, izetle-nül rágcsál, latolgat, végre is kibugyan a hangja:

— Megint el akarsz menni?
A fiatal ember már a tükör előtt készülődik. Nem felel. Fekete ruha, kemény fekete kalap van rajta. Huszonöt évvel leszáradt arca idegesen megráng, észreveszi, egészen elfordul a világosságból.!

— Mire ez a hajsza? Minek ez neked?!
A lány tizenhét éves. Még semmi szenzációs dolgot nem látott a világból, de finom mivű szerkezet, nagy revelációkat sejt a bátyjában s azért, mint mindig most is mellette pártoskodik.

— Igen! Nekem is kötelességeim vannak.
Az anya legyint. Nem szól többet. De anyi mondanivaló szakadt benne, hogy kicsiny feje elbírhatatlanul a mellére esik.

Az öreg-cseléd a leszedett edények terhével sötét, babonás sejtelmeket vitt ki magával a konyhába. Valaki ugyanolyan vén bekukkant a folyósóról. Suttogás.

— Már megint azokhoz a Sátánokhoz készülsz!
— A véres szájuak!

Valami nesz.

— Hallja?! Már a botját keresi!...

Megtalálta. Ficsuros nádpálca volt, sárga elefantcsont fejjel. Köszönt. Sietős léptei visszakongtak a a vakságig üres folyósóról.

— Aludni megyünk? kérdezte a lány, mintha nem is minden este ilyenkor szoktak volna lefeküdni. A kis fiu, akinek beszédetlen leckék kovályogtak a szeméi előtt, tenyerével verte a száját és hangosan ásította: — Milyen jó neki!

Az öreg cseléd még bejött, hogy egy-kettőt faldalmasan sóhajtsa.

A kis fiu hozzá!

— De hát mi is az a „csoport“ ahova minden este elmegy?!

Az anya véletlenül földre ejtette a szemüvegét. Hangosan sirvafakadt.

Két tevésen megpuposodott, bozontos ember segítette át magát a hidon.

... Mélyen alattuk morgott a víz... előttük-mögöttük vörös tűzszemek hasogatták a sötétet... autó ugatott valahol... villamosok csörömpöltek, mintha megvadult kolompos csorda hömpölyögne le a tulnani hegyekről...

Az egyik ember, akinek nagyobb volt a pupja morgósan a zsebibe kotort:

— Istenuccse, már cigarettára se jut!

A másik vadultan föllendítette az öklét:

— De lesz! Majd lesz!!

Foghegyről:

— Bolondság!... Forradalom!! És aztán?! Kiföldöznek bennünket a világból s ez is csak a pénzeseknek lesz jó. Mi beledöglünk! Isten uccse beledöglünk!

Lebiggyedten a másik is zsebredugta a fekete ökleit.

A hold nagysíku, teli formákkal dekorált.

Patkós cipőik zuholták a gerendás padlót. Lehorgadtak, mintha profétás, új gondolatok csiráztak volna a fejükben, pedig csak céltalanul dühösek vol-

tak, merthogy ketten sem tudtak összehozni egy cigarettát.

— A forradalom?

— A forradalom!

S egy perc múlva a hid lejtője beleszaladtatta őket az első sötét mellékutcaiba.

Beszélt. Egy órahosszat. S úgy képzelte, feje körül mindenki látja a glóriát.

Lábzsurolás.

Néha valaki fölkapta a fejét, mintha álmából riasztották volna meg:

— De hol kezdjük el?

Egyszerre összevissza:

— Hol? Hol?

Szép felvelt gesztusokkal kottászta értelmesebbre a szavait:

— Nem fontos!... Egyedül a cselekvés! A cselekvés a lényeg! A helycserében új pozíciók... Minden az erősebbé... S ezt most a munkásság!

Neki ez az értelem eszenciája volt. A többieknek csak magasból hulló szavak, amik alá felfogó edénynek hiába tartották oda a szomjas füleiket.

Ágaskodás. S valaki nekidühödten kinjította a torkát:

— Így csak egy irnok beszélhet! De mi szakmunkások vagyunk!

Más valaki:

— És családunk van. Igen! Nekem öt gyermek van és sohse papolok zöldséget!

Fölfelé tornászott.

De egy deresedett birkafejú, mintha árverésen licitálna:

— Nekem most gyűtt meg a nyolcadik!

Suta, oktalan harag tornyosodott felé a sörlőcsás asztaloktól. De nekifeszült:

— Mit akartok itt a gyerekeitekkel?

Elámult kórusban:

— Hogy mit akarunk a gyerekeinkkel?!

— Most csak magatoké! Legyetek egyszer a magatoké!

Egy hordós vénasszony, mintha rakétát durranított volna ki a szájából:

— Huzzátok le a bolondet!!

Százan hangosan feléköptek.

Aztán egy felkócozott lány az asztal tetejéről:

— Buták! Buták! Buták!

A fölizott fejek értelmetlenül felédobódtak.

— A gyerekeitek! Azok sirják rátok az igát! A gyerekeitek!... A gyerekeitek!... A gyerekeitek!

A lötytyedt mellü asszonyok:

— Ó a szajha!

— Az agyongázolt!!

— A szajha!!!

Még forrázóbban rájuk öntötte az igazát;

— Tehenek vagytok! Ludak vagytok! Háziinyulak vagytok!

A fülek fuldoklósan tátogtak s az értelmetlenség egy pillanatra a szemeket is bekötötte.

Aztán előre hátra torlódás.

Erő. Akarat.

Kicsattant hangpántlikák.

Karok. Lábak.

A fölszabadult lendület, kék okozatrózsákkal.
De már nem egy irányban.

— A gyerekeink!

— Éljen a forradalom!

— Mi lesz a gyerekeinkkel??

Két egyfajásu párton tarajosodtak az indulatok.
Voltak, akik siralmasan lehorgadtak és voltak,
akik a csillagok felé dobálták az elnyűt sapkájukat.

A lány: — Nem sokára!

A fiu: — Nem sokára!

S a két összetalálkozott ember tavaszi kedvekkel nyújtogatta ki a lépéseit.

Kerekek és szíjjak körtánca. Groteszk mértani ábrák egy nyughatatlan zsonglőr kényekedvin. Minden a helyén. Tavasz van. S a kereszties üvegeken bekancsít a nap, mint egy maroknyi lámpás nehéz, gyapjasra hizott ködökön át.

A gyár.

Ott görbült a csámpás asztal fölött. Két sovány válla végtelenül kiszurt a fehér zubony alól s három szögű fejében nagy kérdőjeleket állítottak föl az ezres tételek.

Egy lakkos körmű ellenőr aranyokat tornyozott a háta mögött.

Néha hangosan felnevetett az egyik.

Néha nyelve botlatón elkáromkodta magát a másik.

Ez a gyár.

Az üvegfalon túl, mint valami roppant akváriumban gubancolódtott a mozgás. A mintás kópadión nagy, fekete gépek ültek szörnyetegesen. Morogtak tengermély morgással és garmadás profitot köpködtek távoli célok felé. Nekivetkőzött emberek tüzes vasrudakkal emeltyűztek jobbra-balra. Néha megálltak, mintha a szabad áprilisi terek után akarodna a vérük, de szabaduló kedvüket egyszerre lecsapolta a rémület.

— Hány óra?

— Mozogni! Mozogni!

— Isten, a derekam!

Az ellenőr derűsen átgurult a fülkén. Az ajtóból:

— Elsejére szünetet adott az igazgatóság!

Keményen egyenesbe józanodott:

— Elsejére?

Egy nevetős vörös folt táncolt felé a gépek közül:

— Irnok ur, a röpiratokat!

Két szögbe épített fal egészen eltakarta a merszük.

— Elsején felénk fordítjuk az idők arcát!

Ordító papírfutárok csavarogtak be a zakatoló sűrűbe. Néhol ijedten a semmibe ejtették őket, néhol örömdösen a magasságokba póznázták. De igazánból már semmi sem volt a helyén. Mozdás a mozdásért. S az innen és túl összetalálkozott a középben.

Ilyen a gyár.

A vaksi lépcsőházban nekiszeleskedett a nővére-
nek.

— Engem vártál?

— Ha láttad volna... Sirt... Sirt! Sirt!!

Süketen megvetette a vállát.

— Hagyd ott őket az anya kedvéért!

— Te is?

A lány szemei égetően átparazsáltak a sötéten:

— Éu?

— Már te is...

Rikaton közéjük falazott a csönd.

— Elmész?

A holnap az engem!

A lány hangja még egyszer belekéselt az estébe

— Holnap...

Laposan a fogai között visszadobta:

— Holnap!

Bent árulkodón elsavanyodtak egymástól.

De senki se reagált. A szoba benne csendesedett a mindennapiságban.

Kis öccse az ajtóig utána lopakodott.

Visszalökte. Ráfördította a kulcsot,

A reggeli szelek nedvesen orrbacsapták.

— Mi? Hogy ki lesz az erősebb?

A zöldbodros tér unoitan ráástitott.

Csakazértis keresztül gázolta.

S az első utcából szemébe pántlikáztak a májusi szekerek. Nagy vörös kokárdák égtek a lovak nekiszegett homlokán s a kocsisok deszkányi mellén is égett a vörös jel.

Aztán mások táncoltak vele szembe.

Mások dobogtak utána.

És megint.

— A nagy ünnep!

A lányra gondolt. S a fölhabzott ucca játszott szegényke fejével. A vér! A vér! Ennyire dusan és elevenen még soha nem érezte a vért. Ha most valaki ellene ugrana?! A kövek aláztatosan a talpai alá hajoltak s az emberek jelentősen ráköszöntöttek ünneplő kalapjukat.

A telep felől hajcsáros botokkal, hangosan és kipuposodott zsebekkel áradtak be a csoportok.

Rávigyorogtak. S akárha virágot dobtak volna felé, visszanevetett.

Az egyik utcakeresztben, mintha horogra akadt volna.

Vörösen leggyökeredett.

Katonák. Csattogón masiroztak. Az utolsók megerezkedett vállairól nehéz, otromba acélcsövek gukerozták az eget.

Valahol kótyagos dalárdisták indulókat környékeltek.

Egyszerre, mintha a vére zudult volna ki a száján:

— Éljen a forradalom!

A vonagló utca lázasan visszabugyborekolta:

— For-ra-da-lom!!!

— Késéssel és zuhogón egy hang

— Szét! Oszolni!!

Érezte ez a gyújtópont.

— Éljen a forradalom!!

A tömeg visszhangosan szétroccsent.
Valaki nyakonkapta.
Sikamlósan kiverekedett. És el. A kavarodás
részegen előbbre gombolyította.
Biztos cél felé rugtatta magát.
S körülötte minden elvesztette a fejét.
A házak kiejtették vén üvegszemeiket.
A villamosok lajhárosan napra fordították a hasukat.
Egészen odáig.
S a csámpás ajtó ijedten beszakadt vele.
— A forra-da-a-lom!!
Megtorpant.
A lány meztelenre verten visitott:
— Uristen!
Az arca vérzett s az eleven színek fölcstor-
názták a dombos mellet.
Az ember előbbre botlott:
— Te... lány!
Meztelen testére visszakapkodta a rongyait:
— Az utcára! Az utcára!!
Nem fogta föl az értelmét. Hatalmas piros-sárga
tömbök ködözték a szemeit. Kitérült:
— Szép vagy!
A lány libabőrösen a sarokba szűkült:
— Áruló!
Elévetette magát:
— Szép vagy! Szép vagy! Szép vagy!
A lány tajtékosan, mint a vihar:
— Lator! Lator! Lator!
Két piszkafa karja ájtatosan felivelt;
— Add nekem a melled!
Alázatosan, mint a macska egészen a lábaihoz
kuszott:
— Én még... még soha se! Soha még, soha!!
Kint örületesen fölhasadt az utca.
A szomszédban falak omlottak le dübörögve.
Ügyes manlicherek belepontoztak a kaoszbá.
S valaki mindent áthatón:
— Jézus! A gyerekeink!
Kilógó szemei egy pontra, a lány tomporán
örülten összekancsítottak. Tüzesen fölhasadt a szája:
— A-a-a...
S ekkor egy meglódult sulyok halálosan archa-
csapta.
Vonitva fölvergődött.
A feje csodálatosan elferdült.
S most vakon neki:
— Köllesz!.. Azért is köllesz!! i
A lány csupa-körömmel a szekrény mögül:
— Dögölni!
Rávetette magát.
A pocsettás földön hemperegtek, mint a kigyók.
— Köllesz!.. Kö-öl-lesz...
Aztán már csak a lány birkózott. Egy percig. És
győztesen felnyújtózott.
Az ablakból le, ahol táncolt a pusztulás:
— Testvérek, az életért!
Valamit még magára kapott s keresztül vágott
a gátakon.
Ezen! Tizezren! Utána!
S a lemészárolt utcákban újra tengerre bődült
az akarat.

Kassák Lajos

ESŐ UTÁN;

a nagy, ünnepet kiáltó erdők
csokrosan kínálják maguk.
Levelek teltarcu örömeiket felnevetik
a kitárt, jószagú égre.
Kiszökik a házakba bőrtönözött hangulat,
rátapad füre, levélre;
az utakon ázott gyerekcipők előtt gurul,
hancurozik, vihog az öröm.
Rokkant katonák rossz mozdulattal ugrándoznak
a kimosdott kórházkertben.
Sok tág, végtelen, máskor unalmas kapualjból
gömbölyű hangosság dől ki
A tákröző pocsolyákhoz sivitó szél simul,
hurkot vet a csupasz nyakakra;
piszkos utakat (vállrándítással) magasba emel,
az uccasarkokba harap...
Torkunkba akad, nevetést cibál: bolondulás!
A hegyeket kötözi össze — —
S itt, a völgy hangulatát lassan futja már alá
a hétköznapok tónusa.

UGY NEM KELL . . .

Látás: de így, a szemem vesse ki.
Hallás: fülemből kikevert hangok.
Járás: a föld szaladjon alattam:
mert így bolond és tavasz — a tavasz

Ember: kit a szemem mintázott jóra.
Hangja: mit a fülem hallgatott szépre.
Rohantunk; vagy a föld szaladt alattunk össze?

Aztán, az ő szájából ferdült ki a hang,
a mozdulat: más izmainak tánca-fordulása
aztán: — — — — —
a tavasz pattanó burkából
piszkos-lésen ömlött ránk az ősz.

MERÉSRE PERDÜLŐBEN.

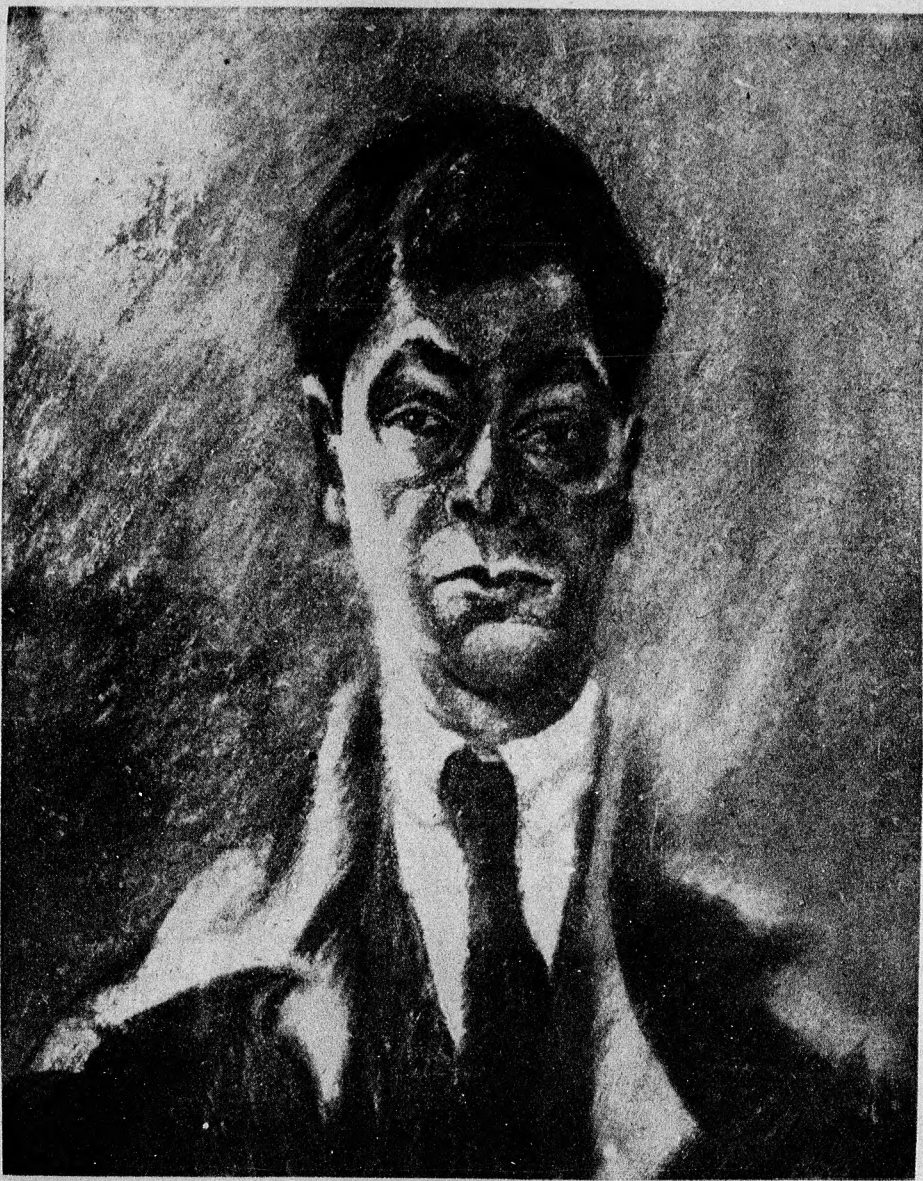
És mégis fölszakadt a szám:
sirás!
Fogaim iskolás rendjét
gonosz harapásra borzolta
a kin!

És mégis nyikkant a vállam
a kezem felhőket telimarokkal hozott
és nevetést fujtam az ámuló szemekbe.

És mégis: előttem olvadt völgybe a hegyek térde
(fanyar üzledek falazzák a várost)
és én fejtem a felhőkből esőt.
(pézt, rosszagok.)

És mégis: merem kiáltani, hogy itt vagyok:
marokra-fogtam magamból a mindent,
kondenzáltját a perdülő merésnek.

Kádár Erzsébet

Tihanyi Lajos: Önarckép

a MA IV. kiállításáról

LIBRARY
OF THE
MUSEUM

Tihanyi Lajos: Révész Béla

a MA IV. kiállításáról

SZÉLPÁL ÁRPÁD „TÜNTETÉS“ CIMŰ KÖNYVÉBŐL

Ó

Talpa alá hájoltak a hegyek

a tengerek belé szakadtak

a vibráló vonalak
szemébe ültették a földgolyót.

Az uccákon
egymásba fogóztak a téglák

a házak
dekoratív élei

összekaroltak

a fák

belecsimpaszkodtak
a megindult levegőbe

koncerttermekből

a rezgő hegedűk

templomokból

a zúgó orgonák

az elektromosság felhasította az eget

mágnes.

Én

fásan gyökeresedem

az időben.

ANYÁK

Ordítsatok!

A befagyott gejzirek körül

a kultura patája alatt

húsok kövek

között

a pehely is csörren

víz sikít

mozdulatok

szemeket lihegnek

kurjantások

rojtozzák a levegőt.

Sötét.

Kémények fölé

fegyházak könyölkönek

Gépek

Bálványok

A bizonyosság tornyán

átlótt tüdő

szélkakas

Anyák! Anyák! Anyák!

ÁCSORGÁS

A sötétből

már kirikitanak

a mégsötétebbek.

A zsibbadtság vödréből

ásításokat szűrnek

s a tülekedés törülközője

arcukra keni

a szemüket.

Asszonyok!

Száz közül

harminc koporsózza magában

a be nem érkezés életét

csupacsont válluk

nemtörömdőséggel talicskázza

hasukat

a várakozás mozaikjába.

Nyavajásoknak idevetélt rend

présbe drótozza a türelmet.

A hézagokon kigurgulyázik

az éhség szimfóniája

síró gyerekek

torkuk vasmacskáját

beleakasztják.

De a mundérba feledkezett

éhesek

úristenkednek

a kismirglizett sisakból visszatükröződő

torzók

tehetetlenné simítják

a fájdalomcsimbókokat

és a rend

apothézissá teljesül.

TIHANYI LAJOS

Aki büszke önmagára és egyéniségére, aki nem akar alkudozni és licitálni, aki kérlelhetetlenül azt festi, amit legjobbnak talál, az alig lel a magyar szalónok egyesületek, képesboltok szaporodó sokaságában otthonra. Ezért kereste Tihanyi a MÁ-t és a MA ezért kereste Tihanyit.

*

Tihanyi genezise rövid. Nyolc éve, amikor a *Nolcak* csoportját megcsináltuk, hamarosan a legmarkánsabb festő lett közöttük. Nem tapogatózott és nem hajladozott. Egy percig sem volt tétova magával és másokkal szemben. Nem ismert érdeket, barátságot és szimpátiát: befolyásolhatatlan és kérlelhetetlen lett. Nem volt megalkuvó, csak azt szerette, aki őszinte és igaz, azt a művészt, aki nem alakoskodó és nem kertele, akinek álmában felkeltve is tiszta a lelkiismerete. Az ember és művész egyformán tisztességes nála; külsőségeikért nem áldozta fel a művészi őszinteségeket. Kitűnő emberismerő. Ugy megérzi a rossz nyegle és haszontalan embereket, a rossz nyegle és haszontalan művészeket, mint a hangya az ultraviolet sugarakat. Kritikus fej, logikus és tárgyilagos, — kíváncsi, és boncolgató. Makacs és türelmetlen.

Ez az emberi portré hozzátartozik művészetéhez, Tihanyin, a festőn, átítatódik ez az egyéniség és kiüt-közik belőle. Képei nem csak megfigyelésen alapulnak, hanem az elmélyedésen és a helyes ítéleten. Tihanyi számára az ember megjelenése többet jelent, mint egy másik festőnek. Tihanyinak gyermekkorában megromlott a hallása és hallását kell pótolni más érzékeiben. A szem neki hatalmasabb tehát, mint másnak s mint bármely festőnek. A látás nála a hallás érzékét helyettesíti s neki a térben megjelenő emberről kell azt leolvasni, amivel az ember másnak hosszas meghítt beszédben feltárja magát. A hang rezgése helyett számára a fénysugarak hozzák az őszinte vallomásokat s pszichológiai megismerésekben a fény az ő vezetője. Tihanyi portréfestő, de mielőtt még arcképhez nyulna, számára már — érzékelési hiányossága folytán — az ember akaratlanul is tanulmány s azt, mint pszihikai rejtélyt egyedül csak a látásával tudja kibogozni.

Pikturája kiindulásának ez az érzéklési gyöngéje az erőssége. Ez tette különállóvá, ez a saját magából építővé és ez fejlesztette ki pikturájában a lényeges tulajdonságok hangsúlyozását. A karikatúra sem tesz mást, minthogy a lényeges vonásokat hangsúlyozza. Tihanyi nem megy el a karikatúráig, benne nincs semmiféle hajlandóság a groteszkre, nem megy túl a realitás határain, habár kegyetlenül összemarkolássza az arcokat. A lényegest emeli ki, kitapintja a tárgyak, a test kiemelkedő formáit és ezekből az elemekből egy látomás megdöbbentő impresziójával építi fel a képeit. Festményei legyenek bár portrék, tájak kompozíciók, figurák, nem alapulnak a könnyű hasonlatoságon, a karakter száraz nyomatékosá tételén, viszont nem mennek el a dokumentáló szintézisig vagy a sti-

lizálásig. Bár arcképein olyan szabadon és fölényesen labdázik az emberi koponyákkal, mintha csak élettelen tárgyak volnának, alapszabványban materiális emlékekön csüng és nem megy távol az élettől. Nem a gyors festő, a skiccelésre mindig kész, az együlésre dolgozó, hanem a töprengő, a dolgok velejére hatoló, aki nem elégszik meg a megfestendő tárgy könnyed meg-rögzítésével: látásával ő a tárgyat a maga számára odacövekei. Ha lefest nem csak a bőrödge kíváncsi és csontodra, fejed alkatára és anatómiai konstrukciójára, hanem felhasítja ecsetje az epidermiszedet, meglékeli a koponyádat és belenéz, hogy mi lakik, központi idegrendszeredben, az aggyelődben. Ahogy Tihanyi meglát és felépít, látása döntőbb és mélyebb, mint a másé, téma nála nemcsak külső jelenség, hanem boncolni való probléma, melyet meg kell oldani pszichológiailag és mértanilag. Vele vonul be a magyar pikturába a pszichológiai arckép. Valahogy azt érezzük a képeiben, hogy a tudat alatti ember szólal meg rajtuk — nem a felületen suhan el az ember, — alakjaiban a megfogható formákon kívül annyira valami testileg megfoghatatlan jelentkezik. Portréi a Van Gogh arcképek (bár nagyon is messze esik tőle festői felfogása) nyugtalanító pszihikai tartalma és a Dosztojevski figurák között mozognak.

A műterme s most a kiállítása azért hat úgy, mint egy lelki-klinika, egy lélektani laboratórium. Ő nem fel a nevektől, a szereplő emberktől, az íróktól, akiktől galériát szívesen ritka festő ad. Ő el tud banni ezekkel a jelegzetes fejekkel és lelki életet tükröző arcokkal. Kosztolányi arcára kiülteti a kisgyermekes félénkséget és az ideges ember retteneteit. Őn arcképein a legvérengzőbb és legtanulságosabb viaskodásokat végzi önmagával. Fülep Lajos a gőgös és fölényes hidegség. Révész Béla a hódulatban süllyedő töprengés. Kassák Lajos a szláv és feminin, de vénasszonyosan csökönnyös kitarítás.

A portré nem tette őt egyoldalúvá, sőt más matériára is képesebbé lett általa. Tihanyi portrét csinál akkor is, amikor tájképeket fest, épügy a lényeges és különleges vonásokat facsarja ki belőle, mint egy arcból. Miután soha sem azt keresi, ami általánosít és hasonlítót tesz, mintha mindig csupa rendkívüli tájat látna meg, pedig csak festői fantáziája teszi őket idáig nem látottakká és különöseké. Ugyan-ebben a tájban más ezeket a jelenségeket nem látná, ő pedig kikutatja a legkiemelkedőbb motivumot. Néha, mintha nem is ember, hanem egy kis sátán ülne a staffelei előtt. A természetes birkózik benne a természet felettivel.

*

Forma érzése gótikus. Nem egy gondtalanul odavetett mondás ez. Egész életérzése ez, nagyratörő, masszív és tömegekkel birkózó s ez a látás benne van minden fejének, minden tájának konstrukciójában. Tihanyi a dolgok plasztikai értékét hangsúlyozza. Nála a fény és szín, nem önmagukért vannak, hanem a formák plasztikai kifejtésének szolgálatában állnak. Mértani figurák egyszerűségére esnek vissza a formák s minden tárgy egy mértani alak lappangó figuráját ölti fel. Nem kubizmus ez, hanem a formák jelentőségének felismerése, a testek térben való el-

helyeződésének és a tárgyak hármasságának problémája; az élő valóságot zárt formák közé tere-
lő tektonikus művészet.

Abból a generációból, mely nyolc év előtt for-
rongva érdekes kitérésekben tárta fel vágyait és művé-
szi céljait, Tihanyi maradt meg önmagánál a legkö-
vetkezetesebben. A következetesség nem mindig erény,
de nála az volt, mert a tiszta művészi célok mellett
való dacolást a nekiindult tehetség elhatározottságát,
az önmagából való fejlesztés további szükségszerű-

ségét jelentette. Ő nem kertelt és nem alkudozott. Ré-
gi forma problémáit mélyítette és tökéletesebbé tette.
Őseit — Cezannel és Grecot tiszteletben tartotta, de
el is rugta magától, amint ez a lelki örökség gátat
vagy kényszert jelentett makacs és csökönnyös egyé-
niségének.

A magyar művészet máig nem tudta, hogy ilyen
festője van. Ma tudnia kell, hogy ez a művész a leg-
kitünőbb magyar portré festő.

Böloni György

A MA IV. KATALÓGUSA TIHANYI LAJOS KOLLEKTIV KIÁLLÍTÁSÁHOZ

Címe	Neme	ára K	Címe	Neme	ára K
1. Kőbánya,	olajfestmény	3500.—	27. Tirenzei tájkép	olajfestmény	1800.—
2. Strand,	"	4000.—	28. Cholnoki László	rajz	500.—
3. Fülep Lajos arcképe	"	5000.—	29. Tájkép, Gellérthegyi o. f.	"	1500.—
4. Balatoni tájkép,	"	800.—	30. Vasut	"	2500.—
5. Badacsonytóti,	"	4000.—	31. Dr. Halasi Andor arck.	"	3000.—
6. Naplemente felhővel	"	1000.—	32. Tájkép, jegenyével	"	1500.—
7. Körtvélyesi park,	"	2000.—	33. Akt	"	2500.—
8. Tájkép cséplőgéppel	"	3000.—	34. A Gulács Badacsonyban	"	5000.—
9. A Gulács, (II).	"	3000.—	35. Kosztolányi Dezső arck.,	"	7000.—
10. Aktvázlat,	"	1000.—	36. Dr. Ciachan Virgil arck.,	"	8000.—
11. Barta Lajos,	rajz	500.—	37. Fiu képe	"	6000.—
12. Tersánszky Józsi Jenő,	"	400.—	38. Tájkép	"	6000.—
13. Fekvő akt	olajfestmény	1500.—	39. Margitszigeti fák színes rajz	"	300.—
14. Balatoni tájkép	"	3000.—	40. színes rajz	"	300.—
15. Őnarckép	pastell	4000.—	41. " "	"	300.—
16. Révész Béla arcképe	o. f.	4000.—	42. Babits Mihály	rajz	500.—
17. Borus tájkép	"	800.—	43. Margitszigeti lóvasut színes rajz	"	400.—
18. Jegenyés tájkép	"	800.—	44. színes rajz	"	300.—
19. Kövek	"	5000.—	45. Őnarckép (Lichtdruck.)		
20. Kassák Lajos arcképe	"	6000.—			
21. Esti tájkép	"	3000.—			
22. Ády Endre	rajz	500.—			
23. Badacsonyi esős. tájk. o. f.	"	2000.—			
24. Tájkép gyümölcsfákkal	"	4000.—			
25. A Gulács (III)	"	1500.—			
26. Szécsényi kovácsok kastély,	"	2000.—			

Rajzok.

Felelős szerkesztő és kiadó: **KASSÁK LAJOS.**

A „MA” könyvei:

A „MA” első lírai antológiája (György Mátyás, Kassák Lajos, Komját Aladár, Lengyel József verseiből) ára 4 korona. Amatőr kiadás eredeti metszettel, az írók aláírásával, ára 10 korona.

Garda József: Valaki játszik velük (dráma) ára 2 korona.

Mácsa János: Agitációs füzetek a Színpadért ára 1 kor. 50 fill.

Kassák Lajos: Éposz Wagner Maszkjában (versek) ára 2 korona.

Kassák Lajos: Isten Báránykái (három egyfelvonásos) ára 3 korona.

Kassák Lajos: Életrajz (novellák) ára 4 korona.

Máttis Teutsch János: Linoleum-albuma, száz számított példány. Ára 30 korona. Amatőr példány merített papíron, a művész sajátkezű nyomásában és kézírásával. Ára 100 kor.

Die AKTION könyvei:

Eine Anthologie (1914–16) ára kötve 6 korona 70 fillér.

Jüngste tschechische Lyrik ára kötve 6 korona 70 fillér.

Gottfried Benn: Fleisch (versek) ára kötve 6 korona 50 fillér.

Theodor Däubler: Der Hahn (versek) ára kötve 6 korona 70 fillér.

Franz Jung: Sophie (regény) ára kötve 6 korona 70 fillér.

Franz Jung: Opferung (regény) ára kötve 6 kor. 70 fillér.

Ferdinand Hardekopf: Lesestücke. Ára kötve 4 kor. 80 fillér.

Carl Einstein: Anmerkungen. Ára 4 kor. 80 fillér.

Ludwig Rubiner: Der Mensch in der Mitte ára: 5 kor. 80 fill.

Alexander Herzen: Erinnerungen. Két kötet ára kötve 28 kor.

Der Rote Hahn (könyvsorozat 1–12 számig) Tolstoj, Bäumer, Dohm, Viktor Hugó, Otten, Sternheim, Ferdinand Lassalle, Mehring stb. verseiből, novelláiból és tanulmányaiból. Füzetenként 1 K 70 fillér.

Der STURM könyvei:

Herwart Walden: Tanz der Töne (kotta) ára 6 kor.

Herwart Walden: Einblick in Kunst (64 reprodukcióval) ára 9 kor.

Herwart Walden: Gesammelte Schriften. Ára 4 korona.

August Stramm: Du (szerelmversek) ára 6 kor.

Paul Scheerbarth: Glasarchitectur (tanulmányok) ára 4 korona

Peter Baum: Schützengrabenverse. Ára 6 korona.

Adolf Knoblauch: Die schwarze Fahne (regény) ára 4 kor.

Herman Essig: Überteufler (dráma) ára 5 korona.

Herman Essig: Wetterfrosch (elbeszélés) ára 5 kor.

Sturm-Bücher (sorozat 1–14. sz.-ig):

August Stramm kis drámái, **Lothar Schreyer**, **Pater Baum**, **Hage von Kohl**, **Adolf Behne** stb. munkái füzetenként 1 kor. 50 fillér.

Sturm-levelezőlapok a legújabb francia, angol, orosz, német, spanyol és olasz művészek képeinek és szobrainak reprodukcióival. Ára darabonként 40 fillér. Az egész sorozat 75 darabból áll

Megjelenés dátuma 1918. október 15. A lap minden cikkéért a szerző felel.

SPECIALIS HANGGYMNASZTIKA

MAGÁNHANGKÉPZÉST

ES

AKADÉMIAI ELŐKÉSZÍTÉST

VALLAL OKLEVELES ÉNEKTANÁRNÓ.

JELENTKEZNI TÖTTÖSYDALMÁNÁL IX. Ráday-u. 14. Hl. d. e. 10-12. d. u. 3-5.

Fizessen elő a

SZABADGONDOLAT

című minden párttól, kliktől és hatalmi szervezettől független

VILÁGNÉZETI FOLYÓIRAT-ra

Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Visegrádi-utca 15. félemelet.

MEGJELENT

SZÉLPÁL ARPÁD

TÜNTETÉS

CÍMŰ VERSEK KÖNYVE

Ára 3.50 Amatőr 10 K.

Kapható mindenütt.

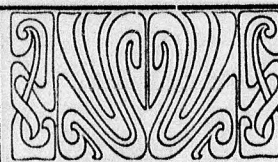
Belvárosi Színház

Modern Színpad Koronaherceg-utca 6. sz.

ÚJ MŰSOR:

KÉK ORGONÁK
OPERETTEUGYANAZ BALRA
HARSÁNYIVASUTI KOCSIBAN
AVERCSENKOVIRÁGOS BOLT
ZILÁHI L.

ÉS A KISÉRŐ MŰSOR.

DIANA

sósorszesz.

